

PARLEM-NE

JOAN SOLÀ

El carnet de conduir per punts

carrar, carrador, bales, comanda... Totes aquestes paraules són l'acomodació al català d'un mot originari de França. N'hauríem de canviar el nom, per aquest motiu i perquè els francesos que en són els inventors no s'ofenguin? "No hi ha cap llengua al món que no estigui farcida d'empelts semblants, més o menys reeixits, més o menys fosos al tronc", escriu Gaziel.

En un lloc del llibre –jo vaig citant-lo per veure si els en faig venir ganes de llegir-lo– Gaziel explica que sovint les eines afiladíssimes de tallar el suro es clavaven a la mà dels qui les manipulaven. Per profund que fos el tall, el ferit no es queixava ni demanava ajuda. S'aixecava de la cadireta on treballava i amb la mà bona arrencava del sostre del taller un manyoc de les teranyines que les aranyes anaven teixint tot l'any sense que ningú les molestés. S'aplicava les teranyines brutes i polsoses a la ferida, les lligava amb un parrac qualsevol i la sang s'estroncava, el trauc es tancava i el taper seguia treballant. Com escriu Gaziel, "cura feta!". Tot seguit l'escriptor explica que molts anys després d'aquestes observacions de la seva infantesa va comprovar durant un viatge que els habitants de les illes gregues del Dodecanès feien el mateix ús de les teranyines i fins i tot les consideraven infal·libles per als casos de reuma. Gaziel aventura que els mateixos grecs o els romans de l'imperi devien portar el costum fins al seu poble. També podria haver estat a l'inrevés. Els sistemes curatius van de lloc en lloc com hi van les paraules.

No pensin que pretengui que s'imposi de nou xampany. La causa està perduda i els haig de confessar que la darrera edició del diccionari que tinc a casa ja dona la raó al dependent de la vineria. La paraula xampany hi figura, però ara només referida al xampany francès. Dir xampany català com vaig dir al dependent per fer una concessió ha deixat, també acadèmicament, de tenir sentit. *

Alguna vegada he fet veure que la prevenció «Jo faig moltes faltes de català» s'ha de matisar tant que sovint queda situada en un punt molt diferent del que es pensava el qui se'n lamentava. Un xicot universitari m'ha consultat sobre una redacció escolar seva i m'ha autoritzat a utilitzar-la aquí. En reproduïx una part i hi poso numerets per referir-m'hi.

«El carnet de conduir [1] amb punts és [2] un mitjà per a regular l'alt índex de mortalitat a les carreteres.

Al l'Estat Espanyol [...] es va establir un nou sistema pel que fa al carnet de conduir. A partir d'aquell nou sistema, tots [3] els conductors i conductores van disposar de dotze punts [4] que augmentarien en tres anys si no cometien cap infracció. Actualment, més de la meitat de conductors del país no tenen els dotze punts [5] perquè els han perdut cometent infraccions. [6] Després de perdre els punts, la normativa diu que s'han de recuperar en una auto-escola pagant una quantitat [...] força elevada. [7] Per altra banda, l'índex de mortalitat no ha disminuït gairebé gens des que hi ha el nou sistema [8] de carnet de conduir per punts. Per tant, [9] el carnet de conduir per punts no serveix com a [10] mitjà per a regular l'alt ín-

dex de mortalitat a les carreteres.

En primer lloc, cal tenir en compte que els accidents de trànsit no es produeixen voluntàriament, és a dir, pel fet d'establir un sistema en què els conductors tinguin punts i els perdin mitjançant les seves pròpies infraccions no s'aconseguirà que no es produeixin accidents mortals [11] a les carreteres espanyoles [...].

[12] En segon lloc, aquest nou sistema de carnet [13] per punts no afavoreix els conductors pel que fa a la seva economia, ja que hi ha tot un seguit d'infraccions lleus que provoquen la pèrdua d'un nombre elevat de punts i per tant, fan que els conductors hagin de pagar-se un nou carnet. [14] Si es perden tots els punts, el conductor ha de tornar a examinar-se [...].»

Fixem-nos primer en detalls una mica secundaris. Si habitualment diem «carnet per punts», el canvi de preposició (per) amb [1] distreu el lector (i de fet després ja no es canvia [8, 9, 13]). Igualment representa una boira aquesta falca políticament correcta dels conductors i conductores [3], que ben aviat el redactor oblida; i l'esment de les carreteres espanyoles [11] en un context que no hi feia cap falta. També cansa el lector el fet de repetir i repetir que es tracta del carnet de conduir per punts [1, 8, 9, 13].

Hem de saber exactament què volem dir al lector i aprofitar bé l'espai per dir-l'hi. La resta a aquest alumne només li serveix per anar sumant paraules fins al límit que li han dit.

Ja és una mica més significatiu, també negativament, el títol: ¿el carnet serveix per regular l'alt índex de mortalitat...? [2, 10]. Pot servir, si de cas, per fer-lo minvar.

Però això mateix l'escriptor ho té al seu cap més implícitament que explícitament, perquè de fet no arriba a descriure clarament en què consisteix el mecanisme: hauria hagut de fer-ho als fragments [4-7], ajuntant-hi [14]: i aleshores prendria sentit el punt i part «En primer lloc...». Però encara ens hi fa nosa en punt [12]: novament ens «distreu», fins que ja no sabem quin era l'objecte de l'article. ¿Per què un carnet de conduir, com a tal, ha d'afavorir l'economia del conductor? ¿Volia dir, potser, el nostre noi, que, a més a més, perjudica innecessàriament aquesta economia?

¿I de positiu què hi ha, en aquest escrit? Una cosa molt important: totes aquestes observacions l'alumne les va copsar abans que jo els hi expliqués: ergo és persona sensible a la llengua, que només necessita una mica d'entrenament de la seva atenció. Confio que li haurà anat bé l'experiència. *

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Alabolena?

La primera vegada que llegeixes, en una comèdia antiga, el mot *alabolena* associat a una senyora més aviat picardiosa no tens ni *alabolena* idea de què carai deu voler dir. Però vet aquí que el *Diccionari històric del valencià col·loquial (segles XVII, XVIII i XIX)*, de Joaquim Martí Mestre, conté una entrada que t'hi aproxima d'una manera insospitada. Tot buscant *alabolena* vas a petar a *Anna Bolena*. I resulta que el lexicògraf defineix el nom de la reina anglesa d'una manera inequivoca: "Dona coqueta i adúltera". Després, l'exemplifica amb fragments d'Escalante i n'explica l'origen d'aquesta manera: "Antonomàsia per similitud de trets de comportament amb la reina Anna Bolena, executada sota acusació d'adulteri pel seu marit Enric VIII d'Anglaterra". Com que l'esposa del rei adúlter era Caterina d'Aragó, filla dels Reis Catòlics, molts súbdits de la corona catalanoaragonesa van començar a malparlar de la mala pècora de la Bolena fins al punt de transformar-la en una de les moltes maneres que tenen les llengües de referir-se a l'ofici més antic del món. ¿Qui podria protagonitzar un procés equivalent avui? *

L'ULL DE L'AGULLA

DANIEL BOADA

És clar que l'ideal de la sostenibilitat passa per l'extinció de la raça humana!

